

Sag C-199/21**Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement****Dato for indlevering:**

30. marts 2021

Forelæggende ret:

Bundesfinanzgericht (Østrig)

Afgørelse af:

19. marts 2021

Sagsøger:

DN

Sagsøgt myndighed:

Finanzamt Österreich

Hovedsagens genstand

Arbejdskraftens frie bevægelighed – familieydelser – ret til ydelser i kraft af modtagelse af en pension – pensionsstaten – tilbagesøgning – den kompetente medlemsstat – forskelsbetinget supplement

Genstand og retsgrundlag for forelæggelsen

Fortolkning af EU-retten, artikel 267 TEUF

Præjudicielle spørgsmål**Første spørgsmål**, som er forbundet med andet spørgsmål:

Skal formuleringen »den medlemsstat, der er kompetent med hensyn til pensionen« i artikel 67, andet punktum, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) Nr. 883/2004 af 29. april 2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger (EUT 2004, L 166, s. 1, berigtiget i EUT 2004, L 200, s. 1),

som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 465/2012 af 22. maj 2012 (EUT 2012, L 149, s. 4) (herefter »forordning (EF) nr. 883/2004«, »den nye koordinering« eller »grundforordningen«), fortolkes således, at der herved forstås den medlemsstat, der tidligere i sin egenskab af beskæftigelsesstat var kompetent med hensyn til familieydelse, og som nu er forpligtet til at betale den alderspension, der består et krav på som følge af, at den pågældende har udøvet retten til arbejdskraftens frie bevægelighed på medlemsstatens område?

Andet spørgsmål:

Skal formuleringen i artikel 68, stk. 1, litra b), nr. ii), i forordning (EF) nr. 883/2004 »ret til ydelser i kraft af modtagelse af en pension eller en rente« fortolkes således, at en ret til familieydelse anses for at opstå i kraft af modtagelse af en pension eller en rente, når der for retten til familieydelse for det første er fastsat et kriterium om modtagelse af en pension eller en rente i EU-retlige regler ELLER retsfor skrifter i medlemsstatens lovgivning, og for det andet at dette kriterium om modtagelse af en pension eller en rente faktisk opfyldes, således at den »blotte modtagelse af en pension eller en rente« ikke er omfattet af artikel 68, stk. 1, litra b), nr. ii), i forordning (EF) nr. 883/2004, og den pågældende medlemsstat EU-retligt set ikke er »pensionsstaten«?

Tredje spørgsmål, der er relevant i stedet for første og andet spørgsmål, såfremt retten til en pension eller en rente i sig selv er tilstrækkeligt til at definere en stat som pensionsstat:

Skal formuleringen »et forskelsbetinget supplement udredes om fornødent for den del, der overstiger dette beløb« i artikel 68, stk. 2, andet punktum, anden halv sætning, i forordning (EF) nr. 883/2004, når der modtages en aldersrente, der er opnået ret til på grundlag af bestemmelserne i forordningerne om vandrende arbejdstagere og inden da som følge af udøvelse af beskæftigelse i en medlemsstat på et tidspunkt, hvor enten blot bopælsstaten eller begge stater endnu ikke var EU-medlemsstater eller medlemsstater i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, set i lyset af EU-Domstolens dom af 12. juni 1980, sag 733/79, Laterza, [EU:C:1980:156] fortolkes således, at familieydelsen også garanteres i videst muligt omfang i forbindelse med modtagelse af pension?

Fjerde spørgsmål:

Skal artikel 60, stk. 1, tredje punktum, i [Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 987/2009 af 16. september 2009 om de nærmere regler til gennemførelse af forordning nr. 883/2004 (EUT 2009, L 284, s. 1) (herefter »forordning nr. 987/2009« eller »gennemførelsesforordningen«)] fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for § 2, stk. 5, i [Familienlastenausgleichsgesetz] 1967 (lov om udligning af forsørgerbyrder 1967), hvorefter det i tilfælde af skilsmisse forholder sig således, at den forælder, der forestår husholdningen, har ret til børnetilskud og børnefradrag, så længe det

myndige barn, der studerer, hører til dennes husstand, også selv om den pågældende forælder hverken har ansøgt om familieydelsen i bopælsstaten eller pensionsstaten, hvorfor den anden forælder, der er bosat i Østrig som pensionist og faktisk er den eneste, der afholder udgifterne til barnets underhold, kan støtte et krav på børnetilskud og børnefradrag fra den kompetente institution i den medlemsstat, hvis retsregler har forrang, direkte på artikel 60, stk. 1, tredje punktum, i forordning (EF) nr. 987/2009?

Femte spørgsmål, der er forbundet med fjerde spørgsmål:

Skal artikel 60, stk. 1, tredje punktum, i forordning (EF) nr. 987/2009 desuden fortolkes således, at det for at EU-arbejdsgæsten kan have partsstilling i sagen om familieydelser i medlemsstaten endvidere kræves, at forsørgelsen i det væsentligste påhviler denne som omhandlet i artikel 1, litra i), nr. 3, i forordning (EF) nr. 883/2004?

Sjette spørgsmål:

Skal bestemmelserne om dialogproceduren i henhold til artikel 60 i [forordning (EF) nr. 987/2009] fortolkes således, at institutionerne i de involverede medlemsstater ikke blot skal gennemføre en sådan procedure, når der er tale om tilkendelse af familieydelser, men også, når der er tale om tilbagesøgning af familieydelser?

Anførte fællesskabsretlige bestemmelser

Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 883/2004 af 29. april 2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger

Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 987/2009 om de nærmere regler til gennemførelse af forordning (EF) nr. 883/2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger

Anførte nationale bestemmelser

Familienlastenausgleichsgesetz 1967 (FLAG 1967) (den østrigske lov fra 1967 om udligning af forsørgerbyrder, herefter »FLAG 1967«), §§ 2, 2a, 10 og 26

I henhold til § 2, stk. 2, i FLAG 1967 har den person, til hvis husstand barnet hører, krav på børnetilskud. En person, til hvis husstand barnet ikke hører, men som i overvejende grad afholder udgifterne til barnets underhold, har krav på børnetilskud, hvis ingen anden person er berettiget hertil i henhold til første punktum.

§ 2, stk. 5, litra a), i FLAG 1967 lyder således:

»Hvis et barn bor sammen med en person i en bolig med fælles husholdning, hører barnet til denne persons husstand. Husstanden anses ikke for opløst,

– hvis barnet kun midlertidigt opholder sig uden for den fælles bolig.

Et barn anses for at høre til begge forældres husstand, hvis disse har fælles husstand, som barnet hører til«.

§ 2a i FLAG 1967 lyder således:

(1) Hvis et barn hører til forældrenes husstand, har retten til børnetilskud for den forælder, der forestår husholdningen i overvejende grad, forrang for retten til børnetilskud for den anden forælder. Indtil det modsatte er bevist antages det, at det er moren, der forestår husholdningen i overvejende grad.

(2) I de i stk. 1 nævnte tilfælde kan den forælder, hvis ret har forrang, give afkald på sin ret til fordel for den anden forælder. Afkaldet kan også gives med tilbagevirkende kraft men kun for så vidt angår perioder, hvori børnetilskuddet endnu ikke er modtaget. Afkaldet kan tilbagekaldes.

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne

- 1 Finanzamt Österreich (det østrigske skattevæsen) har forlangt, at sagsøgeren tilbagebetaler børnetilskud for sit myndige barn for perioden januar til august 2013.
- 2 Sagsøgeren, der er polskfødt, har haft erhvervmæssig beskæftigelse i Østrig siden 1989. I begyndelsen arbejdede han tre uger i Østrig og tilbragte derefter en uge hos sin familie i Polen. Fra 1992 var han kun lejlighedsvis i Polen. Siden 2001 har han været østrigsk statsborger og kun haft bopæl i Østrig. Hans kone og børn er bosat i Polen og har polsk statsborgerskab. Sagsøgeren har været skilt fra sin polske kone siden juli 2011. Han arbejdede i Polen indtil udgangen af 1988, hvorefter han tog beskæftigelse i Østrig.
- 3 Gennem hele perioden blev der ydet børnetilskud til sagsøgeren, der gav tilskuddet videre til sin datter. Moren blev ikke anmodet om at afgive en erklæring om afkald. Ved tilkendelsen af børnetilskud lagde den sagsøgte myndighed til grund, at Østrig var den primært kompetente stat, fordi sagsøgeren udøvede sin beskæftigelse i Østrig.
- 4 Siden november 2011 har sagsøgeren oppebåret en alderspension både i Østrig og i Polen. Den sagsøgte myndighed støtter sit krav om tilbagebetaling af det østrigske børnetilskud og børnefradrag på denne omstændighed. Eftersom sagsøgeren modtager pension i Polen, har Østrig EU-retligt set hverken kompetence eller pligt til at betale et forskelsbetinget supplement i henhold til artikel 68, stk. 2, i forordning (EF) nr. 883/2004.

- 5 I 2013 studerede datteren i Polen. Det polske indkomstkriterium, der opstiller en grænse på 539 PLN pr. person, blev overskredet i 2013, og der var derfor ikke noget krav på familieydelse i Polen. Hverken sagsøgeren eller barnets mor modtog polske familieydelse.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

- 6 Hvad angår det første og det andet spørgsmål har den forelæggende ret anført, at Østrig med hensyn til lovgivningen om børnetilskud er en typisk bopælsstat i kraft af originær ret. Det er ikke en forudsætning for at modtage børnetilskud, at der udøves beskæftigelse eller modtages pension. Østrig kan altså kun være beskæftigelsesstat eller pensionsstat, hvis dette følger af EU-retten. Hvad angår fastlæggelse af den kompetente medlemsstat indeholder artikel 67, stk. 2, i forordning (EF) nr. 883/2004 en selvstændig og udtømmende regel vedrørende pension. Eftersom sagsøgeren under udøvelse af arbejdskraftens frie bevægelighed har haft lønnet beskæftigelse siden den 1. maj 2004 og har modtaget pension i Østrig siden november 2011 på grundlag af denne beskæftigelse, og det i henhold til artikel 67 og 68 i forordning (EF) nr. 883/2004 er et kriterium for at opnå ret til familieydelse, at der modtages en pension eller en rente, er den forelæggende ret af den opfattelse, at Østrig i henhold til EU-retten er pensionsstaten og dermed en medlemsstat, der har kompetence.
- 7 I henhold til artikel 67 i forordning (EF) nr. 883/2004 kan kompetencen kun påhvile én medlemsstat. Eftersom sagsøgeren både modtager pension i Østrig og i Polen, kræves der et yderligere kriterium for at kunne fastslå hvilken medlemsstat, der har kompetencen. Artikel 68, stk. 1, litra b), nr. ii), i forordning (EF) nr. 883/2004, henviser til »ret til ydelse i kraft af modtagelse af en pension eller en rente«. I modsætning til, hvad den sagsøgte myndighed har gjort gældende, er Østrig derfor i hvert fald en kompetent medlemsstat – spørgsmålet er kun, om kompetencen er primær eller sekundær.
- 8 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at muligheden for at vende om på prioriteten mellem to medlemsstater allerede var fastlagt i artikel 76 i [Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet (EFT 1971, L 149, s. 2) (herefter »forordning (EØF) nr. 1408/71«)]. Denne bestemmelse blev efterfølgende ændret flere gange. I den første version af forordningen var der tale om suspension af retten, i den sidste gyldige version tales der derimod om, at retten stilles i bero.
- 9 I en situation, der er omfattet af forordning (EF) nr. 883/2004, er alle medlemsstater beskæftigelsesstater i henhold til EU-retten. Nogle medlemsstater er imidlertid allerede beskæftigelsesstater i henhold til national ret, idet de ud over at stille krav om fast bopæl også stiller krav om, at der faktisk udøves erhvervsmæssig virksomhed, for at der kan opnås ret til familieydelse. Med henblik på at foretage en afgrænsning i forhold til en begrebet »beskæftigelsesstat

i kraft af EU-retten« som omhandlet i artikel 67 i forordning (EF) nr. 883/2004, betegnes disse medlemsstater i nyere litteratur som »beskæftigelsesstat i kraft af originær ret«.

- 10 Fælles for alle de førnævnte versioner af artikel 76 i forordning (EØF) nr. 1408/71 er, at de med hensyn til de tilfælde, hvor bopælsstaten i henhold til de nationale retsregler selv var en beskæftigelsesstat, bestemte, at den beskæftigelsesstat, der var kompetent i henhold til artikel 73 i forordning (EØF) nr. 1408/71, måtte »vige pladsen« for bopælsstaten: EU-retten bestemte udtrykkeligt, at bopælsstaten var den primært kompetente medlemsstat, og at retten til de familieydelse, der var fastlagt i den sekundært kompetente beskæftigelsesstat, blev suspenderet eller stillet i bero, indtil beløbsgrænsen var nået. EU-Domstolen udviklede en praksis, hvorefter suspensionen i henhold til artikel 76 i forordning (EØF) nr. 1408/71 ikke var absolut; allerede inden for denne forordnings anvendelsesområde knyttede Domstolen de to medlemsstater således til hinanden, at den sekundært kompetente medlemsstat om nødvendigt var forpligtet til at yde det forskelsbetingede supplement.
- 11 Der skal i denne forbindelse henvises til Domstolens dom i sagen Slanina, C-363/08 [EU:C:2009:732]. Efter at være blevet skilt flyttede Romana Slanina fra Østrig til Grækenland sammen med sin datter. Barnets far havde fortsat erhvervsmæssig beskæftigelse i Østrig. Østrig var derfor »beskæftigelsesstat i kraft af EU-retten«. Romana Slanina havde ikke erhvervsmæssig beskæftigelse i Grækenland, og Grækenland var derfor kun bopælsstat. Dermed var Østrig den primært forpligtede stat med hensyn til børnetilskud. Hvis Romana Slanina var begyndt at udøve en erhvervsaktivitet i Grækenland, der i henhold til græsk lovgivning giver ret til at modtage græske familieydelse, ville den primære kompetence være blevet overført til Grækenland (der i så fald ville have været »beskæftigelsesstat i kraft af originær ret«), og retten til østrigsk børnetilskud ville være blevet stillet i bero svarende til det beløb, der er fastsat i græsk lovgivning.
- 12 Eftersom begge medlemsstater skal garantere familieydelsen i maksimalt omfang, når der udøves erhvervsaktivitet, må dette efter den forelæggende rets opfattelse også være tilfældet, når der modtages en pension. Forordning (EF) nr. 883/2004 koordinerer de involverede medlemsstater i enhver konstellation, idet der foretages en typisering og hierarkisering, der fastsætter en prioritetsorden og sikrer den fælles forpligtelse til at udrede familieydelse i maksimalt omfang. For så vidt angår pensionsager følger de involverede medlemsstaters fælles forpligtelse af Domstolens praksis, bl.a af sagen Laterza (C-733/79).
- 13 Ifølge Den Europæiske Unions gensidige informationssystem om social sikring (MISSOC) er bopælskriteriet det eneste kriterium for at opnå familieydelse. Der består ikke noget krav om udøvelse af erhvervsaktivitet. Følgelig ville Polen skulle defineres som bopælsstaten i henhold til polsk lovgivning. Østrig ville derimod være pensionsstaten. Efter den forelæggende rets opfattelse er der følgelig tale om ydelse fra flere medlemsstater, der beror på forskellige forhold, og artikel 68, stk. 1, litra a), i forordning (EF) nr. 883/2004 skal derfor finde

anvendelse. Dermed er Østrig som pensionsstat primært kompetent og forpligtet til at betale den fulde ydelse.

- 14 Den sagsøgte myndighed havde imidlertid kategoriseret både Østrig og Polen som rene pensionsstater og dermed som værende ens, hvorved Polen ville have været forpligtet til at betale ydelsen, fordi Polen er datterens bopælsstat. Eftersom indtægtsgrænsen er overskredet, og der derfor ikke består nogen ret til børnetilskud i Polen, er Østrig efter den forelæggende rets opfattelse fortsat forpligtet til at udrede det forskelsbetingede supplement og yde en betaling svarende til, hvis Østrig havde været den primært kompetente medlemsstat.
- 15 Det tredje spørgsmål stilles alternativt til det første og det andet spørgsmål for klarheds skyld, fordi der findes retspraksis i Østrig, der går i modsat retning.
- 16 Hvad angår det fjerde og det femte spørgsmål har den forelæggende ret anført, at EU-retten peger på de østrigske retsregler som den lovgivning, der skal finde anvendelse (primært eller sekundært). I henhold til § 2, stk. 2, i FLAG 1967 har den person, til hvis husstand barnet hører, et privilegeret krav på børnetilskud. § 2a i FLAG 1967 er ikke relevant i den foreliggende situation, fordi forældrene ikke har nogen fælles husstand. I henhold til østrigsk ret er det moren, som bor i Polen, der har ret til at ansøge om børnetilskud. Den sagsøgte myndighed har fremført, at der alternativt består et krav på tilbagesøgning, fordi moren har krav på børnetilskud i henhold til østrigsk ret. Eftersom østrigsk ret bestemmer, at børnetilskud, der er udbetalt med urette, skal tilbagesøges fra den, der ikke var berettiget til at modtage ydelsen, skal sagsøgeren refundere disse tilskud, og moren, der er bosat i Polen, vil selv skulle ansøge om børnetilskud. Hun kan dog ikke længere modtage børnetilskud for 2013, idet ansøgningsfristen er udløbet.
- 17 Den forelæggende ret er i tvivl om, hvorvidt situationen i hovedsagen opfylder betingelserne i artikel 60, stk. 1, tredje punktum, i forordning (EF) nr. 987/2009, fordi moren, der i henhold til østrigsk ret er berettiget til at modtage børnetilskud, ikke har benyttet sig af denne ret, og den østrigske institution som retlig bindende konsekvens heraf skal tage hensyn til den ansøgning om børnetilskud, som sagsøgeren har indgivet i sin egenskab af den anden forælder. I henhold til EU-retten er det ganske vist principielt de østrigske retsfor skrifter, der finder anvendelse, men der skal gøres en undtagelse herfra, hvis § 2, stk. 2, i FLAG 1967 fortrænges, fordi artikel 60, stk. 1, tredje punktum, i forordning (EF) nr. 987/2009 har forrang. Sagsøgeren ville i så fald kunne støtte sin partsstilling direkte på EU-retten, hvorved barnets rettigheder også ville være sikret. Spørgsmålet er desuden, om det for at indrømme sagsøgeren partsstilling kræves, at denne i overvejende grad afholder udgifterne til barnets underhold (hvilket er tilfældet her).
- 18 For så vidt angår det sjette spørgsmål skal det bemærkes, at de to involverede medlemsstater, med henblik på at indrømme familieydelse for vandrende arbejdstagere i videst muligt omfang, skal samarbejde inden for rammerne af en dialogprocedure, og at der i givet skal udredes et forskelsbetinget supplement. Den forelæggende ret stiller spørgsmålet, om denne dialogprocedure ikke

ligeledes er påbudt, når der er tale om tilbagesøgning af familieydelsen, eftersom der gælder de samme rettigheder og forpligtelser i denne procedure (der er actus contrarius i forhold til tilkendelsen af ydelsen).

ARBEJDS
DOKUMENT